

Πλούτος και Φτωχεία (Γεώργιος Ι. Μαντζαρίδης, Ομότιμος Καθηγητής Θεολογικής Σχολής Α.Π.Θ.)

/ [Πεμπτουσία](#)

Η στάση της Εκκλησίας απέναντι στα υλικά αγαθά είναι θετική. Τα αγαθά αυτά δημιουργήθηκαν από τον Θεό και προσφέρονται στους ανθρώπους για χρήση και ευχαριστία. Η στάση αυτή, που απορρέει από την αναγνώριση του Θεού ως δημιουργού του κόσμου, δεν αμφισβητήθηκε στον Χριστιανισμό, παρά μόνο από τους διαρκικούς Γνωστικούς, που αποκήρυξε η Εκκλησία ως αιρετικούς. Η στάση όμως αυτή δεν συνεπάγεται και ευνοϊκή αντιμετώπιση του πλούτου η αποδοχή της συγκεντρώσεως υλικών αγαθών, που συνδέεται συνήθως με την αδικία και την πλεονεξία [1]. Γενικά σε σχέση με τα οικονομικά αγαθά οι Πατέρες της Εκκλησίας κινούνται σε ένα φάσμα, που αρχίζει από την απλή ανοχή διατηρήσεώς τους με την μορφή της ιδιοκτησίας, όταν αυτή χρησιμοποιείται για κοινωνικούς σκοπούς, και φτάνει ως την απόλυτη απόρριψη οποιασδήποτε ατομικής ιδιοκτησίας και την προβολή της κοινοκτημοσύνης [2].

Η κοινοκτημοσύνη παρουσιάσθηκε αρχικά ως αυθόρμητη κοινωνική εκδήλωση των Χριστιανών της Εκκλησίας των Ιεροσολύμων, αλλά διατηρείται ως σήμερα στον

κοινοβιακό μοναχισμό. Η χριστιανική κοινοκτημοσύνη διαφέρει πολύ από την κομμουνιστική. Το αξίωμα στον Χριστιανισμό είναι, «καθετί που μου ανήκει είναι και δικό σου», ενώ το αξίωμα στον Κομμουνισμό είναι, «καθετί που σου ανήκει είναι και δικό μου» [3]. Η χριστιανική κοινοκτημοσύνη στηρίζεται στην ελεύθερη και αυθόρμητη συγκατάθεση [4], ενώ η κομμουνιστική στην εξωτερική επιβολή και τον καταναγκασμό. Επιπλέον η χριστιανική κοινοκτημοσύνη αναγνωρίζει ως πραγματικό κύριο των αγαθών τον Θεό, ενώ η κομμουνιστική τον άνθρωπο. Έτσι γίνεται πλήρως κατανοητό, γιατί στην χριστιανική κοινοκτημοσύνη «το δικό μου γίνεται και δικό σου», ενώ στην κομμουνιστική «το δικό σου γίνεται και δικό μου».

Οι Πατέρες της Εκκλησίας άλλοτε επισημαίνουν τον τεράστιο κίνδυνο που συνεπάγεται για τον άνθρωπο η συγκέντρωση πλούτου ή η διατήρηση ιδιοκτησίας, ενώ άλλοτε υπογραμμίζουν την ανάγκη για καλή διαχείρισή τους. Το πρώτο παρατηρείται ιδίως στην αρχαϊκή περίοδο της ιστορίας της Εκκλησίας, όταν οι πιστοί προέρχονταν κυρίως από τα φτωχότερα κοινωνικά στρώματα, αλλά δεν παύει να υπάρχει και σε ολόκληρη την μεταγενέστερη παράδοση. Το δεύτερο τονίζεται περισσότερο μετά την είσοδο των ευπορότερων κοινωνικών στρωμάτων στην Εκκλησία και αποτελεί κεντρική θέση ως σήμερα. Οι προϋποθέσεις των θέσεων αυτών βρίσκονται στην Καινή Διαθήκη. Στην πράξη όμως οι άγιοι της Εκκλησίας, όπως και όσοι επέλεξαν στην ζωή τους την οδό της τελειότητας προτίμησαν την φτώχεια και απέφυγαν τον ολισθηρό δρόμο του πλουτισμού.

Στην Αγία Γραφή, και ειδικότερα στην Καινή Διαθήκη, η διάκριση των ανθρώπων σε πλουσίους και φτωχούς γίνεται με βάση όχι τόσο την οικονομική ή την

κοινωνική τους κατάσταση, όσο την τοποθέτησή τους απέναντι στον Θεό και το θέλημά του. Οι φτωχοί και οι πλούσιοι αποτελούν δύο διαφορετικές κατηγορίες ανθρώπων από θρησκευτική κυρίως άποψη. Φτωχοί είναι όσοι δεν έχουν επαρκή οικονομικά αγαθά και στηρίζουν τις ελπίδες τους στον Θεό ζώντας άμεσα την εξάρτησή τους από αυτόν. Αντίθετα πλούσιοι είναι όσοι διαθέτουν άφθονα οικονομικά αγαθά και στηρίζονται σε αυτά λησμονώντας τον Θεό. Οι φτωχοί παραμένουν στα όρια της ανθρώπινης φύσεως και αναζητούν την πληρότητα πέρα από την αμεσότητα του κόσμου. Οι πλούσιοι έχουν την ψευδαίσθηση της αυτάρκειας, ενώ είναι δέσμιοι του κόσμου και δούλοι του φόβου της φθοράς και του θανάτου. Γι' αυτό οι φτωχοί μακαρίζονται από τον Χριστό ως κληρονόμοι της βασιλείας του Θεού, ενώ οι πλούσιοι ταλανίζονται [5]. Η άποψη του Καλβινισμού, που επικαλείται ορισμένα κείμενα της Παλαιάς Διαθήκης, όπου ο πλούτος παρουσιάζεται ως στοιχείο ιδιαίτερης εύνοιας του Θεού, δεν συμφωνεί με την Καινή Διαθήκη και την πατερική παράδοση, αλλά περιορίζεται σε θέσεις της Παλαιάς Διαθήκης, όπου η ευλογία του Θεού συνδέεται και με την ύπαρξη υλικού πλούτου. Στην Καινή Διαθήκη όμως και την Εκκλησία ο πνευματικός πλούτος παραμερίζει ουσιαστικά τον υλικό.

Ο ίδιος ο Χριστός πέρασε την επίγεια ζωή του φτωχικά, χωρίς να έχει «που την κεφαλήν κλίνη» [6]. Ανάλογο τρόπο ζωής υπέδειξε και στους μαθητές του. Αυτό όμως δεν εμπόδιζε τον Χριστό να συμπεριφέρεται ως κοινωνικός άνθρωπος. Μάλιστα οι εχθροί του συγκρίνοντάς τον με τον ασκητικό Ιωάννη τον Βαπτιστή έλεγαν: «Ιδού άνθρωπος φάγος και οينوπότης» [7]. Αλλά και ο Απόστολος Παύλος έλεγε για τον εαυτό του ότι γνωρίζει να ζει και με στέρηση και με αφθονία [8]. Τέλος ανάμεσα στους Χριστιανούς υπήρχαν εξαρχής όχι μόνο φτωχοί, αλλά και άνθρωποι που είχαν δική τους περιουσία [9].

[Διαβάστε ολόκληρη τη μελέτη εδώ](#)

Παραπομπές:

- 1. «Ου γαρ η παρά Κυρίου κτίσις τον έχοντα αδικεί, αλλ' η εξ αδικίας επιγενομένη πλεονεξία, και η ταύτης μήτηρ ασπλαγχνία, ας παντελώς φεύγοντες οι βεβαιόπιστοι, άρδην τοις παρούσιν απετάξαντο». Μάρκου Ερημίτου, Περί μετανοίας 5, PG 65,972C.**
- 2. Για περισσότερα βλ. Αρχιμ. Νεκταρίου Χατζημιχάλη, Αι περί ιδιοκτησίας απόψεις εν τη Εκκλησία κατά τους τρεις πρώτους αιώνας, Θεσσαλονίκη 1972. M. Hengel, Eigentum und Reichtum in der frühen Kirche. Aspekte einer frühchristlichen Sozialgeschichte, Stuttgart 1973. T. W. Kerber, A. Deissler, P. Fiedler, Armut und Reichtum, στη σειρά «Christlicher Glaube in moderner Gesellschaft», τομ. 17, Freiburg 1981, σ.**

77-122. Ν. Μπουγάτσου, Το πρόβλημα του θεσμού της ιδιοκτησίας, ορθόδοξη άποψη, Αθήνα 1982. Ιω. Πέτρου, Κοινωνική δικαιοσύνη. Το πρόβλημα της κοινωνικής δικαιοσύνης στην παράδοση της Ορθοδοξίας, Θεσσαλονίκη 1992, σ. 55 κ.ε.

3. Βλ. Δ. Στεφανίδου, «Ο κοινωνισμός των Πατέρων της Εκκλησίας», Το κοινωνικόν πρόβλημα και ο Χριστιανισμός, Αθήναι 1951, σ. 166.

4. Βλ. Πραξ. 5,4.

5. Βλ. Λουκ. 6,20· 24.

6. Ματθ. 8,20.

7. Ματθ. 11,19.

8. «Οίδα και ταπεινούσθαι, οίδα και περισσεύειν· εν παντί και εν πάσι μεμύημαι και χορτάζεσθαι και πεινάν, και περισσεύειν και υστερείσθαι· πάντα ισχύω εν τω ενδυναμούντί με Χριστώ». Φιλίπ. 4,12-3.

9. Βλ. π.χ. Λουκ. 8,3. Μαρκ. 1,29.